

POSTMODERN DÜŞÜNCENİN TÜRKİYE'DE EĞİTİM SİSTEMİNE YANSIMALARI

İzzet ÖZDEMİR*

Özet

Ülkemizde eğitim sisteminin yapı ve işleyişinde son yıllarda önemli değişimler yaşanmaktadır. Değişme hareketlerini etkileyen fikir hareketlerinden birinin de Postmodernizm olduğu söylenebilir. Araştırmanın amacı, Türkiye'de eğitim sisteminde yapılan değişimler üzerinde Postmodern düşüncenin yansımalarını belirlemektir. Çalışma, model olarak nitel karakterli olup, veri toplama tekniği açısından doküman incelenmesi desenindedir. Çalışmada genel olarak, 1990'lı yıllardan sonra eğitim genel amaçları ve okulların amaçlarında değişiklik olamadığı bununla birlikte; eğitim örgütlerinin yapı, süreç ve hava boyutlarında yapılan bazı değişimler üzerine Postmodern anlayışın yansımalarının görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Hiyerarşinin azaltılması, merkeziyetçilikten uzaklaşma, yetkilerin alt kademelere aktarılması, çalışanların yönetimi daha çok katılması, farklılıkların zenginlik olarak görülmesi, dezavantajlı grupların eğitim hakkından yararlanabilmeleri için yoğun çabaların sergilenmesi, yapılandırıcı yaklaşımın öğretim programlarında esas alınması, öğrencileri tek tipte eğiten anlayıştan vazgeçilerek, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim gibi becerilere sahip, bireyler yetiştirme anlayışının benimsenmesi, sürekli öğrenme kültürünün yerleştirilmeye çalışılması, bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanılması, sanat ve estetiğe daha çok önem verilmesi, bu etkilerden bazılarıdır.

Anahtar Sözcükler: Modernizm, postmodernizm, eğitim yönetimi

Giriş

Postmodernizm, günümüzde eğitim literatüründe en fazla tartışılan en gözde konulardan biridir. Toynebee tarafından 1947 yılında Batı Medeniyetinin yeni bir devresini tarif etmek amacıyla ortaya atılmış bir terimdir (Dündar, 2013, 144). Postmodernizm kavramının ne olduğu konusunda henüz tam bir fikir birliğine ulaşılamamıştır. Dolayısıyla herkesçe kabul gören bir tanım yapılması pek mümkün değildir. "Kelime olarak Postmodernizm, Modernizm sonrası anlamına gelmektedir" (Şişman, 1996, 451). Farklı dönemlerde çeşitli alanlarda ortaya çıkan fikir değişimleri olması nedeniyle bir akım olarak ifade edilmektedir.

* Maarif Müfettişleri Başkanı - Antalya

Doktora öğrencisi - Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi

◆ İzzet Özdemir

Günümüzde Postmodern akım, iki ayrı yönelime girmiştir. Bazıları, “Postmodernizm” kavramının kültürel açıdan yeni biçimsel özelliklere, yeni bir toplumsal yaşam tipine ve yeni bir ekonomik düzene işaret ettiği için, modern dönemden oldukça farklı olarak yeni bir dönemi simgeleyen bir “dönemleştirme” (periodization) niteliği olduğunu savunmaktadırlar. Bu görüşü savunanlara Jameson ve Lyotard örnek verilebilir. Diğer bazıları ise, Postmodernizmin batı politik ve kültürel yaşamında keskin bir kırılmayı değil, fakat modern dünya içine hapsedilmiş diğer kuramsal yönelimlerle çatışan bir biçimde, olgu ve olayları açıklamada / yorumlamada değişik bir söylem tarzını ve kuramsal yönelimi temsil ettiğini belirtmektedirler. Bu ikincilere Foucault ve Rorty örnek olarak verilebilir (Rust, 1991, 611). Bu anlamda Postmodernizm, Modernizmin bir eleştirisi olarak görülebilir.

Başlangıçta pozitivist/akılcı paradigma içinde yetişmiş az sayıda bilim adamı tümüyle farklı bir dünya görüşü geliştirmeye başlamıştır. Örneği fizikte Einstein’ın “Görelilik Kavramı” gözlemcinin süreçteki etkisini ortaya koymuştur. Daha sonra Haisenber “Belirsizlik ilkesi” pozitivist paradigmanın nesnellik ilkesini önemli ölçüde zedelemiştir (Slattery, 1995, 622). David Bohm “yalnızca parça bütünde gizli değil, aynı zamanda toplam gerçeklik parçada gizlidir” diyerek evrenin holografik bir resmini çizmiştir (Şimşek, 1997, 103). Max Planck, kuantum kuramında dalga – parça ikilemi, karşılıklı etkileşim ve enerjinin kesikliği gibi kavramları öne sürerek, modern anlayışın nedensellik ilkesinin eksik yönlerine dikkatimizin çekilmesine neden olmuştur. Bu gelişmeler geleneksel düşünce yapısının temellerini sallamış ve yeni düşüncelerin hakim olduğu bir dönüşüm sürecinin yaşanmasına neden olmuştur.

Modern ve Postmodern anlayışları birbirinden ayıran asıl öge, farklı paradigmalardan kaynaklanıyor olmalarıdır. Genel olarak Modernizmin pozitivist paradigmanın, Postmodernizmin ise pozitivist ötesi paradigmanın etkisi ile şekillendiği söylenebilir. Şimşek (1997, 98-104)’e göre pozitivist ve pozitivist ötesi paradigmalardan arasındaki temel farklar, tablolaştırılarak aşağıda Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo 1. Pozitivist ve Pozitivist Ötesi Paradigmaların Temel Nitelikleri

Pozitivist Paradigma	Pozitivist Ötesi Paradigma
<p>1. Gerçeklik basittir: Evren, etkileşimsiz, kendi içinde tekdüze, farklı ve kendine özgü sistemlerin bir toplamıdır. Bir şey parçalarının toplamıdır.</p>	<p>1. Gerçek karmaşıktır. Değişkenlik, çeşitlilik ve karşılıklı etkileşim bütün sistem ve olguların doğal özelliğidir...”Her sistem kendine özgü özellikler geliştirir” (Lincoln, 1990, 69).</p>
<p>2. Hiyerarşi düzenin ilkesidir: Sistemler en basitten en karmaşığa kadar hiyerarşik bir sırada sınıflandırılabilir.</p>	<p>2. Heterarşi düzendir. Sistemler, hiyerarşik ve piramitsel değil, aksine önceden kestirilemez karşılıklı sınırlılık, etkileşim ve hareketlerle belirlenen heterarşik düzenlerdir.</p>
<p>3. Evren mekaniktir: Evren saat gibi çalışan mekanik bir obje ya da bir makinedir. Enerjisi bitinceye kadar belli bir düzende devinmesini sürdürür.</p>	<p>3. Evren holografiktir. Evren, bileşenlerinin ayrıştırılıp tekrar tersi bir süreçle yerlerine yerleştirildiği şekilde mekanik bir biçimde anlaşılabilir. Her şey birbiri ile ilintilidir, her parça bütünü bilgisini taşır.</p>
<p>4. Gelecek ve yön belirlidir: Eğer evren saat ya da makine gibi çalışan bir olgu ise, evrenin geleceği, kesin biçimiyle, önceden kestirilebilir.</p>	<p>4. Gelecek ve yön belirsizdir. Olasılıklar bilinebilir, ancak kesin sonuçlar kestirilemez; “...geleceğin muğlaklığı doğanın koşuludur” (Lincoln, 1990, 71).</p>
<p>5. Nedensellik ilişkisi: Newton’cu evrende parçalar arasında nedensellik ilişkisini biliyorsak, bu ilişkinin sonuçlarını da açıklayabiliriz.</p>	<p>5. İlişkiler doğrusal (lineer) değildir ve karşılıklı nedensellik vardır. A B’ye neden olmak yerine belki A ve B karşılıklı etkileşerek birlikte evrimleşir ve değişirler.</p>
<p>6. Değişim niceliksel ve birikim şeklindedir: Sistemler birikim yoluyla gelişirler, yani değişim sisteme bir yeni parça ya da boyut ekler. Niteliksel veya sıçramalı değişim çok seyrektir.</p>	<p>6. Değişim morfojenetiktir. Düzen düzensizlikten doğabilir. Sistemler, niceliksel olmaktan ziyade niteliksel değişime yol açacak şekilde çeşitli, açık, karmaşık, karşılıklı nedensel ve belirsizdir (Lincoln, 1990, 71).</p>
<p>7. Nesnellik zorunluluktur: Kartezyen evrende, bilme akıl yoluyla anlama ile olasıdır ve bu süreçte, gözlemci ve gözlenen kesin sınırlarla birbirinden ayrılmıştır.</p>	<p>7. Gözlemci belli bir perspektife sahip katılımcıdır. Gözlemci gözlenenenden soyutlanmış ve mesafeli değildir. Nesnellik diye bir şey yoktur, fakat perspektif vardır (Lincoln, 1990, 72).</p>

Postmodern Anlayışın Bazı Özellikleri

Postmodernizmi doğası gereği tanımlamak çok kolay olmasa da aşağıda bazı yönlerden açıklanmaya çalışılmıştır:

Postmodernist tartışmalarda büyük söylemler, büyük kuramlar, katı hiyerarşik yapılar ve merkezîyetçilik eleştirilmektedir. Gerçeğin karmaşık olduğu algısının bir yansıması olarak Postmodernistler, gerçeği bir bütün olarak algılamaya çalışan üst anlatıları eleştirmektedirler (Klages, 2011; Lamichhane ve Wagley, 2008, 10; Leicester, 2000, 75). “Lyotard’a göre büyük anlatılar, uygarlığı totalitaryen ve bilim merkezci düşünce sistemlerine kilitlemektedir (Rust, 1991, 614). Postmodern bilgi, modern süreçte oluşan bilgi tekeline karşı bir özgürleşim çabasıdır (Lyotard, 1997, 9). Postmodernist eğitim yöneticileri olarak Sehevieh ve Moxey, kuram yoluyla üretilen bilginin Allah’ın kelamı olmadığını savunmaktadırlar. (Çelik,1997, 38). Toplumsal olgular, toplumsal davranışı belirleyen genellenebilir yasalar üretmek yoluyla değil bir durumun kendine özgü boyutlarının ayrıştırılması ile anlaşılabilir (Şimşek, 1997, 104).

Bu düşünsel dönüşümün yansıması olarak “Modernist toplumsal proje tarafından kutsanan hiyerarşik, tekli toplumsal düzen Postmodernizm tarafından reddedilmektedir” (Tierney ve Roads’dan aktaran Şimşek,1997, 104). “Çağdaş örgütlerde hiyerarşinin giderek azalma eğiliminde olduğu, basık ya da yassı olarak nitelendirilebilecek örgüt yapılarına doğru bir geçişin yaşandığı söylenebilir” (Şişman, 1996, 460). Sistemlerin heterarşik düzenler olduğu anlayışının yansıması olarak; yerleşme, özerklik ve güç aktarımı savunulmaktadır. (Stinson & Bullock, 2012, 1166). Merkezîyetçilikten uzaklaşmak, karar verme sürecinde yerel yönetimlerin yetkilerinin genişletmek amacıyla yoğun çabaların olduğu gözlenmektedir (Asalanargun, 2007, 203).

Postmodern bakış açısı rasyonellik ve formallığı dışlar, insanı edilgen bir konuma iten anlayışı eleştirir. Postmodernizm, bilgilerimizin gerçeğe bire bir karşılık gelmediğini, gerçekliğin bizim dışımızda var olmadığını savunur (Jackson, 2007, 57; Erdem ve Sarpkaya, 2011, 81). Her şeyin göreceli olması nedeniyle, her şeyin değişebileceği ve farklı anlam ve yorumlar yapılabileceği vurgulanır (Şişman, 1996, 457). Postmodernistlere göre dünyada hiçbir şey dili aşamaz. Bu nedenle her şey özde bir metindir. Ancak metnin anlamı, okuyana göre değişir, yeniden biçimlenir, yapılandırılır (Aydın, 2006, 37).

Modern anlayışın bir yansıması olan “Bürokratikleşmenin rasyonellik ve formallık gibi doğasından kaynaklanan özellikleri nedeniyle insanın bireysel iradesinin dışlanması eğilimi görülebilmektedir” (Murphy’dan aktaran Şişman, 1996, 460). “Buna karşın Postmodernistler, insanın ürettiği anlamın kontrol edilemezliğinin görmezden gelindiği eleştirisi yapmaktadırlar” (Parker’dan aktaran Şişman, 1996, 460). Bu anlamda Postmodernizm, Modernizmin değerden arınma ve rasyonelleşme anlayışına bir tepki olarak görülebilir. (Aslan ve Yılmaz, 2011, 101). Çalışanların örgütlere farklı anlam ve yorumlar katabileceği anlayışının yansıması olarak, “Rasyonel örgüt modellerinden sosyal örgüt modellerine doğru bir eğilimin olduğu gözlenmektedir”

(Aslanargun, 2007, 200). Bursalioğlu (1997, 92-94)’na göre de rasyonellik, kuralların yanılmazlığı iddiası, amaçlarda birlik ve tek bürokratik yapı fikirleri efsane olarak değerlendirilmekte ve yöneten ve yönetilenler arasındaki ilişkinin örgüt yapısı kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır. Modern yönetim kuramlarında, başlangıçta bireyin kontrol edilmesi ön planda iken, daha sonra giderek bireyin tanınması ve bireye saygı konuları önem kazanmıştır. Yönetim kavramı yerine de giderek liderlik kavramı daha çok tercih edilmeye başlanmıştır. Yeni örgüt yapılarında bürokratik yöntemlerin geçerliliğini yitireceği, davranışın dıştan denetimi yerine, içsel denetimin önem kazanacağı ileri sürülmektedir (Şişman, 1996, 460).

Postmodern yaklaşım, işgörenler ve yöneticiler arasındaki sınırların kaldırılmasını ve çalışanların yönetime katılmalarını savunur: Postmodernizm, katılımcılığı ve çoğulculuğu teşvik eder (Boboc, 2012, 148; Jacobs ve Kritsonis, 2006, 4; Williams, 2008, 3). Modern örgüt kuramında, işgören ve yöneticiler arasında işlevsel sınırlar çizilmişti. Postmodern yaklaşımlarda ise bu sınırlar işlevselliğini yitirmektedir. Çağdaş örgütlerde, kalite çemberleri, katımlı yönetim, toplam kalite yönetimi, proje grupları gibi özellikler öne çıkmaktadır. Tüm üyelere söz hakkı tanınmakta, kimi örgütlerde öneri geliştirme sistemi kurulmaktadır (Şişman, 1996, 460).

Postmodern bakış açısı farklılık ve çeşitliliğe önem vermeyi ve çok kültürlülüğü savunur: Kültürel söylemin yeniden tanımlanmasında heterojenliği ve farklılığı özgülleştirici güçler olarak öne çıkardığından (Harvey, 1997, 21); Postmodernizm, kültürel, etnik, sınıfsal ayrımlara önem vermez (Şişman, 1996, 456). Diğerlerini dik-kate almayı, farklılık ve çeşitliliğe önem vermeyi, çok kültürlülüğü savunur (McKay, 1994, 33; Haghighat, Sajjadi & Naeini, 2013, 3).

Yönetim biliminde kültürel yönden başlangıçta farklı alt kültürlere yönelik sistemli bir saldırı söz konusu iken, 1970’li yıllardan itibaren farklı alt kültürlerin meşru sayılması kabul görmüş. 1980’li yıllarda örgüt ve yönetim alanında “örgüt kültürü” olarak adlandırılabilir bir çağın başlangıcı olarak görülüp kültüre olan bu ilginin devam edeceği ileri sürülmektedir. (Hackman ve Silva’dan aktaran Şişman 1996, 459). Farklı kültür ve inançlara duyarlılığın artırılması gerektiği (Senge, 1998, 389) düşüncesinin bir sonucu olarak Postmodernizm, öğrencilerin kendi kültürleri dışındaki kültürler hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiğini savunmakta (Yılmaz, 2013, 205), kendi toplumlarındaki cinsel, ırksal, sınıfsal ve etniksel farklılıklara hoş görülmesi ve onlara değer vermeyi vurgulamaktadır (Nicholson’dan aktaran Aslanargun, 2007, 201). Postmodernizm, toplumdaki tüm kesimlerin fark gözetilmeksizin eğitim hakkından yararlanması gerektiğini savunmaktadır (Rust, 1991, 617).

Postmodern eğitim anlayışı modern okullarda görülen gerginliklerin, çatışmaların, ihmallerin giderilmesi temelinde ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle okul yöneticisinden çatışma yönetimi ve kültürel liderlik becerilerine sahip olması beklenmektedir.

Postmodernizm, ‘temel düşüncesi’ ve ‘odak’ kavramından kaçınır, göreliliği, perspektifi ön plana çıkarır: Postmodernizm, gerçeği anlamak için Ortaçağın din odaklı ve Aydınlanma döneminin insan odaklı paradigmalarından kaçınarak, odak-

sızlık ya da çok odaklılığı savunur. Odak düşüncesine karşı çıkılmasının bir sonucu olarak varlık, bilgi ve değerlerin dayandığı kuşku içermeyen varsayımlara, ilkelere dayandırılarak bilginin elde edilebileceğini öngören ‘temel düşüncesinden’ kaçınılması gerektiğini vurgular (Aydın, 2006, 34-35). Postmodern anlayışa göre; araştırmacılar, bilginin yaratılması sürecine şu veya bu şekilde katıldıkları için, öznellik bir ön koşuldur. (Tierney ve Roads’dan aktaran Şimşek, 1997, 105). “Modernist görüşler, bilginin keşfedildiğini ve ortaya çıkarıldığını öngören ‘esasçı’ (essentialist) bir bilgi tanımını savunurken, Postmodernizm bilginin keşfedilmek yerine yorumlandığını, ortaya çıkarılmak yerine oluşturulduğunu varsayar” (Tierney ve Roads’dan aktaran Şimşek, 1997, 104). Bu düşüncenin yansımaları olarak öğretim programlarında yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir.

Postmodernistlere göre, insanın evrensel bir doğası ve evrensel bir benlik algısı bulunmamaktadır. Bireylerin düşünceleri, duyguları, onların dışı vurumu, ifade tarzı kültürelidir (Aydın, 2006, 36). Kültürel öğeler, kişiliğin birey tarafından inşasına yardım eder (Rorty, 1995, 144).

Postmodernizm, gerçeklik algısının zaman içinde değişebileceğini vurgular: Postmodernistlere göre gerçeklik algısı, toplumdan topluma değişebildiği gibi, aynı toplumda zaman içerisinde de sürekli değişime uğrar (Aydın, 2006, 33). Lyotard’a göre Postmodern toplum, bilgisayar, enformasyon, bilim ve teknolojilerdeki ilerlemelerden kaynaklanan hızlı değişim toplumdur (Şişman, 1996, 455). “Postmodern yaklaşımı benimseyenler, örgütün tek düze ve durağan bir yapı ve özelliklere sahip olamayacağını kabul etmektedirler. Bu anlamda dil ve eylem hiçbir zaman son şeklini almamakta, sadece geleceğe doğru uzanan bir oyun içinde sürekli hareket halinde bulunmaktadır” (Parker’dan aktaran Şişman 1996, 458).

Postmodern toplum, teknoloji aracılığı ile bilgi toplumu olarak ifade edilebilir: Postmodern toplumda bilgi ve bilginin hızlı bir şekilde karşılıklı değişimi için bilgisayar ve teknolojik iletişim araçlarının stratejik önemde olduğu kabul edilmektedir (Hamrah ve Bazghandi, 2012, 327). Modern toplum, emek – değer kuramıyla karakterize edilmişken; Postmodern toplum, bilgi – değer kuramıyla karakterize edilmektedir (Rust, 1991, 620). Bilgi tekelinin kırılması, sınırların kaldırılması, bilginin toplumun her kesimine çok hızlı yayılması, bireysel katkıların ve yorumların yapılabilmesi, katılımcılığın artırılması vb. nedenlerden dolayı, bilgi ve iletişim teknolojileri Postmodern toplumun vazgeçilmez unsurlarından biridir.

Eğitilmiş insan, yani okuryazar kişi tanımı değişmiştir. O artık okuma, yazma ve aritmetik bilen kişi olmayıp temel bilgisayar ve iletişim teknolojilerini bilen kişidir (Tezcan, 1993, 43). Eğitim alanında bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ile eğitimi tipik olarak tanımlayan yapısal sınırların aşıldığını ve çok yönlü iletişim araçlarının eğitimi denetim altına aldığını görmekteyiz (Rust, 1991, 621).

Postmodernizm, günlük toplumsal yaşamda sanat ve estetiğin tekrar bir araya getirilmesini savunur: Postmodernistlere göre Modernizm, sanat ve estetiği ihmal etmiştir. Postmodernizmin temel dürtüsü, günlük toplumsal yaşamda sanat ve

estetiği tekrar bir araya getirmektir. Postmodernizmi belirleyen başlıca öğeler, eş zamanlılık, geçmişi günümüzle birleştirmesi, yerele olan uzaklığı ve farklı geleneklerin sentezidir. Bu bağlamda sanat ve estetik postmodernizm için önemli bir alandır. Modern anlayışın zevksiz, tek tip kaba ve donuk stilleri kırılarak farklı tarz ve zevklerin bir karışımı (eclecticism) ortaya çıkarılmaktadır (Rust, 1991, 622).

Farklı dönemlerde ortaya konan örgüt ve yönetim kuramları, eğitim sisteminin ve eğitim yönetiminin bilimsel bir nitelik kazanmasına büyük bir katkı sağlamıştır. 1950’lerden başlayarak eğitim yönetimini derinden etkileyen bir eğilim, *Teori Hareketi* olarak adlandırılmış olup bu hareketin etkileri devam etmektedir. Teori hareketi, eğitim yönetiminde oldukça etkili olmuş bir akımdır ve esas itibarıyla pozitif bilim anlayışından beslenmektedir. Geçen yüzyılın son çeyreğinde sosyal bilimlerdeki gelişmelere paralel olarak eğitim yönetimi alanında geliştirilen geleneksel teori ve yaklaşımlar çeşitli yönlerden eleştirilmiştir. Bu eleştiriler, genelde öznelcilik, eleştirel kuram, feminist kuram taraftarları ve Postmodernistler tarafından yapılmaktadır (Şişman ve Turan, 2005, 100).

Ülkemizde eğitim sisteminin çağa uygun hale getirilmesi, amaçlarına ulaşması ve kendine verilen sosyal, politik ve ekonomik görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirebilmesi için dünyada gelişen fikir hareketleri doğrultusunda eğitim sisteme yönelik eleştiriler ve sistem yenileme çabaları sürekli olmuştur. “1924 yılından itibaren birçok yabancı eğitimci çağrılarak, eğitim sistemimizin aksayan yönleri ve yapılması gerekenler konusunda rapor vermeleri istenmiştir (İlgar, 1996, 178). Ülkemizde 1990’lı yıllardan günümüze eğitim sisteminde yenileşme çabalarının yoğun bir şekilde sürdüğü söylenebilir. Bu değişme hareketlerini zorunlu kılan ya da etkileyen sosyal, politik, ekonomik birçok değişken ile eğitim ve yönetim alanında kuramsal gelişmeler vardır. Eğitim sistemimizdeki yenileşme hareketlerini etkileyen fikir hareketlerinden birinin de Postmodernizm olduğu söylenebilir.

Kendisine verilen yetkileri kullanabilmesi ve yüklediği görevleri başarılı bir şekilde yerine getirebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığında her kademedeki görevli personelin son dönemde yapılan değişim hareketlerini ve bu değişim çabalarını etkileyen temel yaklaşımları bilmeleri gerekir. Çünkü “eleştirel bir düşünce ve davranış, çeşitli eğitim felsefelerinin örgütten beklediği bir görevdir (Bursalıoğlu, 1994, 5). Ayrıca eğitim sistemimizde yapılan değişimlerin anlaşılması, eleştirilmesi ve geliştirilmesine katkı sağlamak için eğitim sistemimizde son yıllarda yapılan değişimleri ve bu değişimlerin temelinde yatan Postmodern etkileri ortaya koymak önemli olabilir.

Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de eğitim sisteminde yapılan değişimler üzerinde Postmodern düşüncenin yansımalarını belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Eğitim genel amaçları ile okulların amaçlarında yapılan değişiklikler üzerine Postmodern düşüncenin yansımaları nelerdir?
2. Eğitim sistemindeki yapısal değişimler üzerine Postmodern düşüncenin yansımaları nelerdir?

3. Eğitim sisteminin işleyişine ilişkin yapılan değişimler üzerine Postmodern düşüncenin yansımaları nelerdir?

4. Eğitim örgütlerinin iklimine ilişkin yapılan değişimler üzerine Postmodern düşüncenin yansımaları nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, model olarak nitel karakterli olup, veri toplama tekniği açısından doküman incelenmesi desenindedir. Doküman incelemesi “nitel araştırmalarda çalışılan problemle ilgili yazılı, görsel materyal ve malzemelerin araştırmaya dahil edilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu tür çalışmalarda toplanan veriler sayılara indirgenemez. Asıl amaç, araştırılan konu ile ilgili okuyucuya betimsel ve gerçekçi bir resim sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, 48).

2.2 Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler toplanmadan önce Postmodernizm konusunda ulusal ve uluslar arası alanyazın taraması yapılarak, araştırmaya ait genel bir içerik belirlenmiştir. Çalışma, 1990’lı yıllar ve sonrasında eğitim sistemimizin amaç, yapı, süreç ve hava boyutunda yapılan ve kaynakçada belirtilen önemli mevzuat değişiklikleri, uygulanan projeler ve öğretim programı değişiklikleri ile sınırlıdır. Son dönemde yapılan mevzuat değişiklikleri, uygulanan projeler ve öğretim programı değişikliklerindeki Postmodern yansımaların araştırma kapsamında incelenmesinin nedeni, halen yürürlükte olmaları ve eğitim alanında yapılan tüm çalışmaların temeli ve vizyonu niteliğinde olmalarıdır.

Dokümanların tek başına veri kaynağı olarak kullanıldığı araştırmalardan elde edilen verilerin analizi için dört aşamalı bir yol önerilmiştir. Birinci aşama tüm dokümanların bir bütün olarak analize konu olmasının mümkün olmadığı durumlarda veri seti içinden örneklem seçilmesi, ikinci aşama kategorilerin belirlenmesi, üçüncü aşama analiz biriminin saptanması ve son aşama elde edilen verilerin rapor edilmesidir (Cansız Aktaş, 2014, 365). Veriler analiz edilirken birinci aşamada, eğitim alanında yapılan tüm mevzuat (yasa, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge) değişiklikleri, proje ve öğretim programlarının analize konu edilmesi mümkün olmadığından birincil önceliği olan ve eğitim sistemine etkileri daha geniş olan bazı mevzuat, proje ve program değişikliklerinin seçilerek incelenmesine özen gösterilmiştir. İncelenen mevzuatın yayınlandığı resmi gazete ve tebliğler dergisinin tarih ve sayısı kaynakçada gösterilmiştir. İkinci aşamada, Postmodernizm’in özellikleri ve araştırma amacına uygun kategoriler belirlenmiştir. Daha sonra her kategoride incelenecek analiz birimleri saptanmış ve son aşamada veriler betimsel bir yaklaşımla rapor edilmiştir. Buna göre verilerin analizinde aşağıda verilen çerçeveye kullanılmıştır:

1. Eğitim genel amaçları ile okulların amaçlarında yapılan değişiklikler üzerine Postmodern düşüncenin yansımaları

2. Eğitim sistemindeki yapısal değişimler üzerine Postmodern düşüncenin yansımaları

- a. Hiyerarşinin azaltılmaya çalışılması
- b. Merkeziyetçilikten uzaklaşılması ve yerel makamlara yetki devredilmesi

3. Eğitim sisteminin işleyişine ilişkin yapılan değişimler üzerine Postmodern düşüncenin yansımaları

- a. Çalışanların daha çok yönetime katılmaya başlaması
- b. Tüm kesimlerin eğitim hakkından daha çok yararlanmalarının sağlanması
- c. Farklı kültürlere, diğerlerine daha çok önem verilmesi
- d. Yapılandırmacı yaklaşımı esas alan öğretim programlarının uygulanması
- e. Değişim ve sürekli öğrenme kültürünün oluşturulmaya çalışılması
- f. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanılması
- g. Sanat ve estetiğe önem verilmesi

4. Eğitim örgütlerinin iklimine ilişkin yapılan değişimler üzerine

Postmodern düşüncenin yansımaları

a. İnsana ve insanın örgüte kattığı yorum ve anlama önem verilmesi

b. İç denetim anlayışının benimsenmesi

2.3. Geçerlik ve Güvenirlik

“Nicel araştırmalarda verilerin iç geçerliliğine karşılık olarak nitel araştırmalarda inandırıcılık kavramı kullanılmaktadır” (Cansız Aktaş, 2014, 365). Çalışmada verilerin inandırıcılığını arttırabilmek için elde edilen veriler, açık ve tutarlı bir şekilde sunulmuş, eğitim yönetimi ve denetimi alanında bir grup akademisyen ve eğitim yöneticisi ile maarif müfettişinin görüşü alınmıştır. Toplanan veriler sürekli eleştirel bir gözle birbiri ile karşılaştırılmış ulaşılan sonuçların gerçeğe uygun olup olmadığı sorgulanmıştır. “Diğer taraftan nicel araştırmalarda dış geçerlilik sonuçlarının genellenabilirliğine işaret etmekteyken nitel araştırmalarda bu kavramın yerini verilerin aktarılabilirliği almaktadır” (Cansız Aktaş, 2014, 365). Elde edilen verilerin aktarılabilirliğini sağlamak için verilerin incelenen dokümanlardan alıntılar yapılarak betimlenmesine özen gösterilmiştir. Ayrıca kaynakçada ilgili yasal metinlerin yayımlandığı resmi gazete ya da tebliğler dergisinin tarih ve sayısı verilerle, verilerin kontrol edilmesi kolaylaştırılmıştır. “Güvenirlik açısından bakıldığında ise doküman analizi sonucunda elde edilen verilerin tutarlılığının incelenmesi devreye girmektedir (Cansız Aktaş, 2014, 366). Bunun için toplanan verilere dışarıdan birinin gözüyle bakılarak tutarlı davranılıp davranılmadığı sorgulanmıştır. Ayrıca bir akademisyen ve bir maarif müfettişinden yardım alınarak, ulaşılan sonuçlar ile ham veriler karşılaştırılarak kontrol edilmiş ve araştırmacının ulaştığı sonuçlar ile örtüştüğü görülmüştür.

3. BULGULAR

3.1. Eğitim genel amaçları ile okulların amaçlarında yapılan değişiklikler üzerine Postmodern düşüncenin yansımaları

Türk Milli Eğitiminin genel amaçları 1973 yılında çıkarılan Milli Eğitim Temel Kanununun 2. Maddesinde tanımlanmıştır (Resmi Gazete a). 1983 yılında yapılan değişiklikle özetle; Türk Milletinin bütün fertlerinin iyi bir yurttaş, sağlıklı dengeli kişiliğe sahip, bilimsel düşünen yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler ve kendilerine ve topluma yarar sağlayacak meslek sahibi kişiler olarak yetiştirmek şeklinde belirlenen genel amaçlarda günümüze kadar herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Kanununun 20. Maddesinde okul öncesi eğitimin, 23. Maddesinde ilköğretimin, 28. Maddesinde ortaöğretimin, 35. Maddesinde yüksek öğretimin, 40. Maddesinde yaygın eğitimin amaçları belirlenmiş ve günümüze kadar herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

3.2. Eğitim sistemindeki yapısal değişimler üzerine Postmodern düşüncenin yansımaları

3.2.1. Hiyerarşinin azaltılmasına yönelik çalışmalar

Postmodern anlayışta katı hiyerarşik düzenler reddedilmektedir. 2011 yılında Milli Eğitim Bakanlığının teşkilat ve görevlerini düzenleyen 652 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname yayınlanarak; Bakanlık merkez teşkilatında bazı genel müdürlükler birleştirilerek genel müdürlük sayısı azaltılmış, genel müdür yardımcılığı, daire başkanlığı, şube müdürlüğü görevleri, 'daire başkanı' olarak birleştirilerek, hiyerarşi azaltılmıştır (Resmi Gazete b). Taşra teşkilatının yapı ve görevlerini tanımlayan MEB – İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliği'nde 2012 yılında yapılan değişiklikle hizmetlerin şube müdürlükleri eliyle yürütüleceği belirtilerek, il milli eğitim müdür yardımcılığı hiyerarşik bir yönetim kademesi olmaktan çıkarılmıştır (Resmi Gazete c). Eğitim denetiminde önceden "bakanlık müfettişi" ve "ilköğretim müfettişi" olarak bilinen sonradan "milli eğitim denetçisi" ve "il eğitim denetmeni" unvanına dönüştürülen ikili hiyerarşik denetim yapısı, 652 Sayılı Kanun Hükmünde Kararıyla değiştirilerek, 24.05.2014 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı İle Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinin yayınlaması ile "maarif müfettişi" unvanı ile birleştirilerek, denetim sistemindeki ikili hiyerarşik denetim yapısı kaldırılmıştır (Resmi Gazete b, d).

Merkeziyetçilikten uzaklaşmak için yapılan çalışmalar

Merkeziyetçilikten uzaklaşmak, karar verme sürecinde yerel yönetimlerin yetkilerinin genişletmek amacıyla yapılan çalışmalardan bazıları şunlardır: Okul ve kurum açma yetkisi, Bakanlıkta iken Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurumlara Ait Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliğinin 5. maddesinde 2002 tarihinde değişiklik yapılarak, okul öncesi ve ilköğretim kurumları ile yaygın eğitim kurumlarını açma yetkisi, Valiliklere devredilmiştir (Resmi Gazete e). Özel Öğretim Kurumları Kanununun 3. Maddesi ile okullar dışında kalan etüt eğitim merkezi, dersane ve kursları açma yetkisi Valiliklere devredilmiştir (Resmi Gazete f). Okul yöneticiliklerini atama yetkisi, okulda çalışan öğretmen, öğrenci ve velilerin görüşlerinin de alınması

suretiyle Valiliklere verilmiştir (Resmi Gazete g). Öğretmenlerin ilk ataması ve iller arası yer değiştirme işlemleri Bakanlık tarafından; il içerisinde yer değiştirme işlemleri Valilik tarafından yapılmaktadır (Resmi Gazete h). Kendi bütçelerini yapma ve harcama yetkisi, Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile yerel makamlara devredilmiştir (Resmi Gazete ı). Ayrıca okul tabanlı bütçe uygulama çalışmaları devam etmektedir.

3.3. Eğitim sisteminin işleyişine ilişkin yapılan değişimler üzerine Postmodern düşüncenin yansımaları

3.3.1 Çalışanların daha çok yönetime katılmasını sağlamaya dönük çalışmalar

Çalışanların yönetime katılmasını sağlamak, görüş ve katkılarını almak amacıyla okul öncesi ve ilköğretim kurumları yönetmeliği ile orta öğretim kurumları yönetmeliklerinde değişiklik yapılarak, okulun öğretmenlerle birlikte müdür tarafından yönetileceği hükmü getirilmiştir (Resmi Gazete i). Okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumları müdürlüğü görev tanımlarında da öğretmenlerin okul yönetimine ve karar alma süreçlerine katılımı vurgulanmıştır (Tebliğler Dergisi a). Ayrıca okul yöneticilerinin atanmalarını düzenleyen yönetmelikte 10.06.2014 tarihinde değişiklik yapılarak, okul yöneticilerinin bulunduğu okulda göreve devam edip etmeyeceklerinin kararının verilmesinde, ilçe milli eğitim müdürü ve şube müdürüyle birlikte ilk defa aynı okulda görevli öğretmen, öğrenci ve okul aile birliği temsilcilerinin görüşünün alınması sağlanmıştır (Resmi Gazete f).

Görevli tüm personelin yönetime ve çalışmalara gönül ve beyin gücüyle katılmasını ve sorumluluk almasını sağlamak, personelin tüm potansiyelini kullanabileceği ortamlar hazırlamak, kurumsal ve bireysel amaçlar arasında denge kurmak, hizmet sunan ve hizmet alan tüm kesimlerim memnuniyetini sağlamak gibi amaçları gerçekleştirmek amacıyla 1999 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Toplam Kalite Yönetimi Uygulama Yönergesi uygulamaya konulmuştur (Tebliğler Dergisi b). Stratejik planlama çalışmalarına ilişkin yönetmeliğin (Resmi Gazete j) yayınlanmasından sonra okul ve kurumlarda stratejik plan çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalarda da tüm paydaşların özellikle de çalışanların yönetime katılımının sağlanması önemlidir.

Eğitim çalışmalarına ilişkin farklı kesimlerinin görüş, öneri ve desteğini almak için MEB – İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliğinin 24. Maddesi gereği ‘il milli eğitim danışma komisyonu’ kurulmuştur. Bu komisyonda valilik, belediye, il özel idaresi, üniversite, il genel meclisi, sendika, meslek odaları, okul aile birliği temsilcisi, il milli yöneticileri, maarif müfettişleri, okul yöneticileri, öğretmen ve öğrenci temsilcilerinden üyeler bulunmaktadır. Ayrıca yönetmeliğin 25. Maddesi gereği, milli eğitimin değişik düzeylerdeki personelini temsilen katılan üyelerden oluşan ‘il / ilçe milli eğitim komisyonu’ bulunmaktadır. (Resmi Gazete c).

Okul aile birliklerinin yönetim ve denetim kurullarında okul yöneticileri ve öğretmenler de görev alırken; 2012 yılında yapılan değişiklik ile okul aile birliklerinin yönetim ve denetim kurullarında sadece velilerin görev alması sağlanarak, velilerin okul etkinliklerine daha aktif katılmalarına zemin hazırlanmıştır (Resmi Gazete k).

Öğrencilere demokrasi kültürünün kazandırılması, okul yönetiminde söz hakkına sahip olmalarını sağlamak için 2004 yılında MEB – Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Yönergesi yayınlanmıştır (Tebliğler Dergisi c). Öğrenci temsilcileri, öğretmenler kurulunda, disiplin kurulunda yer alabilmektedir. Başta İl milli eğitim danışma komisyonu olmak üzere çeşitli kurul ve komisyonlara katılarak öğrencileri temsil etmektedirler.

3.3.2 Toplumdaki tüm kesimlerin eğitim hakkından yararlanmalarını sağlamaya dönük çalışmalar

Ülkemizde 2000’li yılların başında ilköğretim çağında olup okula gitmeyen yaklaşık bir milyon çocuk vardı ve cinsiyet arasındaki fark % 7 idi. Okullaşma oranının artırılması özellikle de okula gitmeyen kız çocuklarının okullaştırılması için 2001 yılında ‘haydi kızlar okula’ kampanyası başlatılmıştır. 2003 yılında çocuk dostu okul projesi ve devamında İlköğretim kurumları standartları (İKS) çalışmaları sonucunda; 2000- 2001 öğretim yılında ilköğretimde okullaşma oranı erkeklerde % 99.58, kızlarda % 90,79 ve toplam % 95.28 iken; bu oran 2011 – 2012 öğretim yılında erkeklerde % 98.77, kızlarda % 98.56 ve toplamda % 98.67’ye çıkarılmıştır. Rakamlardan anlaşılacağı üzere hem okullaşma oranı artırılmış hem de cinsiyet arasındaki farklılıklar azaltılmıştır (MEB, 2012).

2012 yılında 6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun yayınlanarak, zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmıştır (Resmi Gazete l). Böylece tüm öğrencilere orta öğretime devam fırsatı sağlanmıştır. Ayrıca 2014 yılında 5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ve MEB – Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği’nde değişiklik yapılarak ve devamında çıkarılan tebliğler ile resmi okullarda öğrenim gören ve belli şartları taşıyan öğrencilerin özel okullarda öğrenim görmelerini sağlamak için devlet tarafından öğrenim desteği verilmesinin yolu açılmıştır (Resmi Gazete f, n).

Önceleri başarısız olan öğrenciler, sınıf tekrarına bırakılır ve çoğu zaman bu öğrencilerin okulu terk etmesine göz yumulur ya da üst öğrenim kurumlarına devam etmesi sınırlandırılarak, bu öğrenciler elenir ve sistem dışına itilirdi. Postmodern anlayışın giderek etkisini arttırmasıyla birlikte seçici ve eleyici sistemin yanlış olduğu düşüncesinin bir yansımasını MEB – Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 31. Maddesinde görebiliriz. *‘İlkokullarda öğrencilere sınıf tekrarı yaptırılmaz. Ortaokullarda; Öğrenci kendi yaş grubu içinde yetiştirilir ve bir bütün olarak değerlendirilir. Bu eğitim kademesi, öğrencilerin derslerdeki başarısızlığına bakılarak elenecekleri bir dönem değil, öğretim programlarında öngörülen derslerin ve sosyal etkinlik çalışmalarının ortak katkısıyla ilgi ve yeteneği ölçüsünde yetiştirilecekleri bir dönem olarak değerlendirilir.’* denilmektedir (Resmi Gazete i). Devam eden hükümleriyle birlikte değerlendirildiğinde, ilkokullarda sınıf tekrarına bırakma uygulamasının kaldırıldığı; ortaokullarda ise sınıf tekrarına bırakma anlayışının terk edilmeye başlandığını görebiliriz.

Engellilerin ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin okula devamı ve öğrenimlerini sürdürmeleri için önemli adımlar atılmıştır. İlgili yönetmelik hükümlerine

göre, şu an engelli bireylere aylık sekiz saat bireysel ve dört saat grup eğitimi ücreti devlet tarafından karşılanmaktadır (Resmi Gazete m). Ayrıca, özel eğitim öğrencileri, ücretsiz taşınarak okula ulaşım fırsatları artırılmıştır. Okula gelemeyecek kadar hasta ya da engelli olan çocuklara evde ya da hastanede de eğitim verilmektedir. Okullarda kaynaştırma uygulamaları yapılmaktadır. Özel eğitim sınıflarının sayısı artmaktadır.

3.3.3 Farklı kültürlere ve değerlerine daha çok önem verilmesi

Farklı kültürlere ve değerlerine verilen önemin artmasının bir yansıması olarak öğretim programlarında ve ders kitaplarında değişiklikler yapılmıştır. Örneğin; 2004 yılında değiştirilen İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi genel amaçları arasında ‘*milli kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir*’, ‘*öğrencilerin kendi örf ve adetleri çerçevesinde ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler*’ ifadeleri yer almıştır (Akpınar, Çakmak ve Kara, 2010, 151). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programında ‘Yesevilik, Kadirilik, Nakşibendilik, Mevlevilik, Alevilik-Bektaşilik’ konularına yer verilmiştir. MEB – Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca hazırlanan ilköğretim kurumları (ilkokul ve ortaokul) haftalık çizelgesinde 25.06.2012 tarih ve 69 sayılı karar ile değişiklik yapılarak; Kur’anı Kerim, Hz. Muhammed’in Hayatı, Yaşayan Diller ve Lehçeler, 6,7 ve 8. Sınıflarda seçmeli ders olarak belirlenmiştir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinin 05.07.2014 tarihinde değiştirilen 49 (2) maddesinde, ‘*özel okullarda Bakanlar Kurulu Kararıyla tespit edilen Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde eğitim öğretim yapılabileceği*’ hükmü getirilmiştir (Resmi Gazete n). MEB – İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 12. Maddesi kaldırılarak, öğrenci andı okunmasına son verilmiştir (Resmi Gazete o).

3.3.4. Yapılandırmacı yaklaşımı esas alan programlarının uygulanması

Postmodernizmin savunduğu bilginin keşfedilmek yerine yorumlandığı, ortaya çıkarılmak yerine oluşturulduğu düşüncesinin yansıması, öğretim programlarında yapılandırmacı yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır. Yapılandırmacılık, bilginin pasif olarak algılanmadığı, aksine öznenin bilişsel yapılarınca inşa edildiği, bilişin işlevinin dış dünyanın örgütlenmesine hizmet etmek ve ona adapte olmayı sağlamak olduğu, ontolojik gerçeği keşfetmek olmadığı, her türden bilginin değerli olduğu anlayışına dayanır (Şaşan, 2002, 49). Sınıflarda öğretimde eleştirci yapmayı güçlendirmek (Jackson, 2007, 54), yeni fikirler geliştirip uygulama özgürlüğü tanımak (Jacobs ve Kritsonis, 2006, 4), farklı disiplinler arasında ilişki kurmayı özendirme ve süreç değerlendirmesi yapmak (Slattery, 1995, 630), üst düzey düşünme, araştırma yapma, işbirlikçi öğrenme, öğrenilenlerin transfer edilmesini sağlamak vb. nedenlerle ülkemizde 2004 yılında yenilenen ilköğretim programlarında yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir.

Postmodernizm genel bir insan tipi modeline karşı çıkar. Bu düşüncenin yansıması olarak, 2004 yılında değiştirilen ilköğretim programlarında öğrencilere kazandırılması gereken sekiz ortak temel beceri belirlenmiştir. Bu beceriler “eleştirel düşünme becerisi, yaratıcı düşünme becerisi, iletişim becerisi, araştırma sorgulama

◆ İzzet Özdemir

becerisi, problem çözme becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma becerisi, girişimcilik becerisi, Türkçe'yi doğru etkili ve güzel kullanma becerisi" olarak ifade edilmiştir (MEB, 2005, 22-24).

"İki insan aynı şekilde öğrenmez" (Drucker, 2000, 356) anlayışının gereği olarak, Eğitim Öğretim Çalışmalarının Planlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge 2003 yılında değiştirilerek, farklı tür ve hıza sahip öğrenme özellikleri olan öğrencilerin öğrenmelerini desteklemek amacıyla çoklu zekâ kuramına uygun derslerin planlanıp işlenmesi ayrıca bireysel eğitim planlarının (BEP) yapılması öngörülmüştür (Tebliğler Dergisi d). Öğrenci merkezli eğitim genel olarak benimsenmiştir.

Öğrencilerin ilgi, istek, yetenek ve kişilik özelliklerinin farkında olmalarını sağlamak, bu konuda velileri bilgilendirmek ve öğrencinin üst öğrenim kurumlarını seçmelerine yardımcı olmak amacıyla İlköğretimde Yönelme Yönergesi hazırlanmıştır (Tebliğler Dergisi e). İlköğretimden orta öğretime geçiş için yapılan seviye belirleme sınavları (SBS) kaldırılarak, ortak sınav uygulamasına geçilmiştir. Öğrencilerin kendi okullarında yaptıkları sınavlardan ikisini ortak sınav yapmak yoluyla öğrencilerin puanı belirlenecektir. Ayrıca dershanelerin kaldırılması çalışmaları devam etmektedir. Bu çalışmalar ile öğrencilerin sadece sınava dayalı yetişmeleri yerine eğitim etkinliklerinin öğrencilerin yeteneklerinin ortaya çıkarılıp geliştirilmelerine, bilişsel, duygusal, sosyal yönden bir bütün olarak yetişmelerine odaklanacağı ve en önemlisi de öğrencilerin kişiliklerinin gelişmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Öğrenci Kılık ve Kıyafetlerine Dair Yönetmelik değiştirilerek, öğrencilerin giyecekleri kıyafet, öğrenci ve velilerin tercihinin bırakılmıştır (Resmi Gazete p). Sabahları sıra olma, resmi törenlerde uygun adım yürüme uygulamasından vazgeçilmiştir. Bazı okullarımızda zil kaldırılarak, öğrencilerin sorumluluk üstlenerek saate göre derslere girip çıkmaları uygulamalarına geçilmektedir.

3.3.5. Değişim ve sürekli öğrenme kültürü oluşturmaya yönelik çalışmalar

Postmodernizmin sürekli değişim vurgusunun yansımaları eğitim sisteminde özellikle 1990'lı yıllardan sonra ciddi şekilde hissedildiğini söyleyebiliriz. Önceleri 5+3 olan ilköğretim modeli kesintisiz 8 yıla çıkarılmıştır. 2012 yılında 6287 sayılı Kanun ile 4+4+4 modeline geçilmiştir (Resmi Gazete l). Milli Eğitim Bakanlığının örgüt yapısı 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilmiştir (Resmi Gazete b). Buna bağlı olarak İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin örgüt yapısı ve görevleri de değiştirilmiştir (Resmi Gazete c). Uygulamaya yönelik olarak, başta okul öncesi ve ilköğretim kurumları yönetmeliği, orta öğretim kurumları yönetmeliğinde olmak üzere birçok mevzuatta değişen şartlara göre sürekli güncellemeler yapıldığı görülmektedir.

Örgütte dönüşümü başlatmak ve değişim kültürünü kurumsallaştırmak için Bakanlık tarafından İl İlçe yöneticilerine, maarif müfettişlerine, okul ve kurum müdürlerine zorunlu yer değişikliği (rotasyon) yapılmaktadır (Resmi Gazete b).

Her ders yılı sonunda öğretmenlerin yaptıkları uygulamalar ve program konusundaki görüş ve önerileri alınarak, öğretim programları değişen şartlara ve

yeni beklentilere uygun olarak sürekli güncellenmektedir. Öğrenme kuramları, öğretim yöntem ve teknikleri, ölçme değerlendirme vb. konularda akademik çevrelerde geliştirilen kuram, yaklaşım ve uygulamalar, öğretmenlere aktarılmaktadır.

Sürekli değişim beraberinde sürekli öğrenmeyi zorunlu kılmaktadır. “Sürekli öğrenme, örgütler için hayati önem taşımaktadır ve geleceğin örgütleri sürekli öğrenme kapasitesine sahip örgütler olacaktır (Drucker, 2000, 375). Milli eğitim personeline yönelik merkezi ve yerel düzeyde çok sayıda hizmetiçi eğitim kursu ve semineri düzenlenmektedir. Yönetmelik hükümleri uyarınca öğretmenlere yönelik eylül ve haziran aylarında seminer programı düzenlenmektedir (Resmi Gazete 1). Maarif müfettişlerinin görevlerinden biri de personele rehberlik etmek ve mesleki gelişimlerine katkı yapmaktır (Resmi Gazete 1). Okullarda öğrenen örgüt, öğrenen birey felsefesinin yerleştirilmesi için çabalar yoğun bir şekilde sürmektedir. Üniversiteler, TÜBİTAK, Öğretmen Akademisi Vakfı vb. kuruluşlarla işbirliği yapılmaktadır. Eğitime en büyük desteği veren anne babalar için ‘anne baba eğitim programları’ hazırlanarak, uygulanmaktadır.

3.3.6 Bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanılması

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanılmasını sağlamak için ‘Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri’ (MEBBİS) ağı kurulmuştur. Bu sistem üzerinde personel işlemleri modülü, evrak modülü, sınav modülü, e – mezun modülü, tefbis (okul aile birliği gelir ve giderleri) modülü, denetim ve soruşturma modülü, özürü birey modülü, özel öğretim kurumları modülü gibi 30’a yakın modül bulunmaktadır. Ayrıca evrak ve yazışma işlerinin elektronik ortamda yapılabilmesi ve evrakların elektronik ortamda gönderilebilmesi için ‘dokuman yönetim sistemi’ (DYS) kurulmuştur. İnternet üzerinden eğitim vermek için ‘e-akademi’ modülü kurulmuştur. Veli, öğrenci ve tüm paydaşlarının şikayet, isteklerinin değerlendirilmesi için bilgi edinme, (BİMER) ve Alo 147 hattı kurulmuştur. Öğretmen atama ve yer değiştirme işlemlerinde başvuruların alınması ve atamaların gerçekleştirilmesi de elektronik ortamda yapılmaktadır.

Okullarda öğrencilerin okula kayıttan mezun oluncaya kadar tüm işlerinin takip edildiği ‘e-okul’ modülü kullanılmaktadır. E – okul sistemi, öğrencilerin nüfus ve adres bilgilerinin yer aldığı ‘mernis’ sistemi ile bütünleştirilerek daha güçlü hale getirilmiştir.

Öğrenme ve öğretme süreçlerinde bilgi teknolojilerinin kullanılmasını sağlamak için ‘Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi’ (FATİH) Projesi uygulanmaya konulmuştur. Projenin dört ayağı bulunmaktadır: 1) okullarda hızlı internet alt yapısının oluşturulması, 2) her sınıfa özel tasarlanmış akıllı tahta kurulması, öğretmen ve öğrencilere tablet bilgisayar verilmesi, 3) öğretmenlerin derslerde kullanabileceği örnek materyallerin hazırlanarak, kullanıma sunulması (EBA - eğitim bilişim ağı projesi) ve 4) tüm öğretmenlerin teknolojiyi kullanabilmeleri ve eğitim bilişim ağından yararlanabilmesi için eğitimden geçirilmesi (www. meb.gov.tr). Proje uygulanmaya başlamış ve birkaç yıl içinde tüm okulları kapsayacaktır.

3.3.7 Sanat ve estetiğe önem verilmesi

Postmodernizm, sanat ve estetiğe önem verir. Bu anlamda mimarlık, post-modernizm için önemli bir alandır. (Rust, 1991, 622). Bu anlayışın bir yansıması olarak, ilgili mevzuat değiştirilmiş ve okul binalarının yapım projelerinin belediyeler bünyesinde kurulan estetik kurulunun onayından geçmesi zorunlu hale getirilmiştir. Okul binalarının mimari projesi değiştirilmiş, estetik görünümlü projeler kullanılmaya başlanmıştır. Binaların renkleri, eğitim ilkelerine ve öğrencilerin zevklerine uygun olarak belirlenmeye çalışılmaktadır. 2011 yılında ‘Okullar hayat olsun projesi’ başlatılarak, okul bahçesinin peyzajının yapılması, başta kütüphane, teknoloji derslikleri, spor salonları olmak üzere tüm okul binasının güzelleştirilmesi, estetik görünüm kazandırılması ve çevrenin eğitim, bilim ve kültür merkezi haline gelmesi amaçlanmıştır. Gelecek dönemde tüm okulların proje kapsamına alınması planlanmaktadır. Eğitim kurumlarının temizlik ve hijyen konusunda teşvik edilmesi, okul sağlığının daha iyi düzeye çıkarılması amacıyla, 03.08.2006 tarihinde, ‘beyaz bayrak’ projesi başlatılmıştır. Belirlenen ölçütlere göre denetlenen okullardan, denetim sonucunda 100 puan üzerinden, 90 ve üzeri puan alan okullara, okul sağlığını ve temizliğini simgeleyen “Sertifika”, “Beyaz Bayrak” ve “Prinç Levha” verilmektedir.

Resim dersinin adı görsel sanatlar olarak değiştirilerek daha geniş bir bakış açısı kazandırılmıştır. MEB – Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca hazırlanan ilköğretim kurumları (ilkokul ve ortaokul) haftalık çizelgesinde 25.06.2012 tarih ve 69 sayılı karar ile değişiklik yapılarak; zorunlu görsel sanatlar, müzik, teknoloji tasarım derslerinin yanında seçmeli sanat etkinlikleri ve spor etkinlikleri derslerine yer verilmiştir. Öğretim programlarında sanat ve estetik değerlere vurgu yapılmıştır. Güzel sanatlar ve spor liselerinin sayısı giderek artmaktadır. Okullardaki görsel sanatlar, müzik ve teknoloji tasarım salonları donatılarak, çoğu okulda derslik sistemine geçilmiştir. Derslik sistemi ile öğrencilerin bu dersleri kendi dersliklerinde değil, özel hazırlanmış mekânlarda görmeleri ve daha nitelikli bir sanat eğitimi verilmesi amaçlanmaktadır. Resim, müzik, kompozisyon, şiir alanlarında il, ilçe ve ülke genelinde çeşitli yarışmalar düzenlenmektedir. Okul gazeteleri ve dergileri çıkarılmaktadır.

3.4. Eğitim örgütlerinin iklimine ilişkin yapılan değişimler üzerine Postmodern düşüncenin yansımaları

3.4.1 İnsana ve insanın örgüte kattığı yorum ve anlama önem verilmesi

İnsana ve insanın kattığı yorum ve anlama verilen önemin artması sonucu, Millî Eğitim Bakanlığı’nda da bazı değişiklikler olmuştur. Örneğin, Personel Genel Müdürlüğü, İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü’ne dönüştürülmüştür (Resmî Gazete b). 2001 yılında 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu çıkartılarak tüm memurlar gibi öğretmenlerin de sendikalara üye olmalarının yolu açılmıştır (Resmî Gazete r). Böylece öğretmenlerin edilgen bir konumdan çıkarılarak mesleki yönden daha aktif olabilecekleri öngörülmüştür. MEB – İzin Yönergesinde değişiklik yapılarak, mazeret, hastalık, öğrenim izinlerinde memurun lehine yeni hükümler getirilmiş ayrıca sözleşmeli personelin izinleri düzenlenmiştir.

Bireyin tanınması, bireye saygı ve liderlik gibi kavramların giderek önem kazanmasının bir yansıması olarak; 2014 yılında değiştirilen MEB – Okul öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nin 5 (2). Maddesinde ‘Haftalık ders programı, belirlenirken yönetici ve öğretmenlerin okutacakları derslerin gün ve saatlere göre öğretmenlerin mazeretleri de dikkate alınarak dengeli olarak dağılımı yapılacağı...’ hükmü getirilmiştir. 2000 yılında yayınlanan okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumları müdürlüğü görev tanımlarında yer alan görevlerin önemli bir çoğunluğu liderlik kavramı ile ilgilidir (Tebliğler Dergisi a). Yönetici seçme sınavlarında ve hizmetçi eğitim etkinliklerinde üzerinde en çok durulan konular, vizyoner liderlik, dönüşümcü liderlik, öğretim liderliği, takım liderliği, iletişim ve çatışma yönetimi gibi konulardır. Okul ve eğitim kurumlarında çalışanların iş doyumu, iş beklentisi, sahip oldukları değerler giderek artan bir oranda önemsenmektedir. Okullarda görülen gerginliklerin, çatışmaların ve ihmallerin azaltılması için okullara gönderilen çeşitli genelge ve emirlerde de okul personeli arasında iletişim ve işbirliğine dayalı olumlu bir örgüt ikliminin oluşturulmasına sıkça vurgu yapılmaktadır.

3.4.2 Denetim anlayışındaki değişiklikler

Yeni örgüt yapılarında davranışın dıştan denetimi yerine, içsel denetimin önem kazanacağı ileri sürülmektedir (Şişman, 1996, 460). Bu anlayış Bakanlık denetim sisteminde etkisini göstermiştir. Rehberlik ağırlıklı denetim yapılması hususu mevzuata girmiş, denetim hizmetleri, personele yardım etmeye odaklanmıştır (Resmi Gazete d). Öğretmen denetiminden ziyade kurum denetiminin yapılması giderek ağır basmaktadır. Denetimin sonal amacının bireyin kendisini değerlendirmesi olarak kabul edilmekte ve personel kendi kendisini değerlendirmesi için özendirilmektedir. Bu amaçla performans yönetim sistemi adı verilen bir modülün hazırlığı devam etmektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada genel olarak, 1990’lı yıllardan sonra eğitimin genel amaçları ve okulların amaçlarında değişiklik olamadığı bununla birlikte; eğitim örgütlerinin yapı, süreç ve hava boyutlarında yapılan bazı değişimler üzerine Postmodern anlayışın yansımalarının görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Türk Milli Eğitimin genel amaçlarında ve okulların amaçlarında 1983 yılından günümüze kadar herhangi bir değişiklik olmamıştır. Bunun nedeni, Bursalıoğlu (1994, 32)’nin vurguladığı gibi, amaç ve süreçlerin modası geçmiş olsa bile okulun müşteri bulan bir kurum olması ve okulun amaçlarının diğer örgütlere oranla daha karmaşık ve çatışık olmasıdır. Okulculuğun iki temel eylemi olan öğretme ve öğrenmenin ürünü insan davranışlarındaki değişiklikler olduğundan; bunları beklemek, gözlemek ve değerlendirmek, hem sabır hem beceri isteyen bir girişimdir. Ayrıca örgütlere evrensel hedefler koymak yeterli görülmemektedir. Türk Milli Eğitiminin ve okulların hedefleri genel ifadeler içerdiğinden ve uygulamanın işlevsel denetimi yapılarak amaçlara ulaşma derecesi bilimsel olarak tespit edilemediğinden amaçlar üzerinde bir değişiklik yapılmamış olabilir.

Postmodern düşüncenin bir yansıması olarak Bakanlık teşkilat yapısında hiyerarşinin ve merkeziyetçiliğin azaltılması, yerel makamlara yetki devredilmesi konusunda çalışmaların sürdüğü görülmektedir. Aslanargun (2007, 203)'un yaptığı çalışmada da, merkeziyetçilikten uzaklaşmak, karar verme sürecinde yerel yönetimlerin yetkilerinin genişletmek amacıyla yoğun çabaların olduğuna değinilmektedir.

Eğitim örgütlerinin işleyişiyle ilgili, Türkiye'de son dönemde yapılan bazı mevzuat değişiklikleri ile eğitim çalışanlarının yönetime daha çok katılmalarını sağlamak için tedbirler alındığı, liderlik uygulamalarının etkisini daha çok hissettirdiği söylenebilir. Yapılan bazı araştırmalarda okul yöneticilerinin dönüştürücü, vizyoner, kültürel ve etik liderlik potansiyeline sahip oldukları ve liderlik davranışları sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır (Aydın, Sarier ve Uysal, 2013; Yörük ve Sağban, 2012; Uğurlu ve Üstüner, 2011).

Araştırmanın önemli bulgularından biri de Türkiye'de farklılıkların zenginlik olarak görülmeye başlanması ve toplumun tüm kesimlerinin özellikle de dezavantajlı grupların eğitim hakkından yararlanabilmeleri için önemli adımların atılmasıdır. Okullaşma oranları arttırılmış, kız çocukları okullaştırılarak, cinsiyet arasındaki fark azaltılmış, seçici ve eleyici sistem yavaş yavaş terk edilmeye başlanmış ve zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılarak tüm öğrencilere orta öğretime devam etme fırsatı sağlanmıştır.

Daha önceki yıllarda nüfusun yaklaşık %10'unu oluşturan engellilerin ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin okula devamı ve öğrenimlerini sürdürmeleri çok sınırlı iken, şu anda tüm engelliler, okullara kaydedilmiş ve ilgili yönetmelik hükümlerine göre, bu öğrencilerin eğitim giderleri devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. Bu gelişmeler olumlu görülmele birlikte eğitimde nitelik sorunu sürekli eleştirilen bir konu olmaya devam etmektedir.

Araştırmanın diğer bir bulgusu, Türkiye'de 2004 yılında bilginin yorumlandığını ve oluşturulduğunu varsayan yapılandırmacı yaklaşımı benimseyen öğretim programlarının hazırlanıp, uygulamaya geçirilmesidir. Eğitim programlarının ezberci olması, günlük hayattan kopukluğu, öğretmen merkezli oluşu, kuramsal boyuta çok önem verilip uygulamanın ihmal edilmesi gibi yetersizlikler de bu değişiklikte etkili olmuştur (Semerci ve Yelken, 2010, 47). Öğretim programlarında eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma sorgulama, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçe'yi doğru etkili ve güzel kullanma becerilerine sahip bireyler yetiştirme anlayışı benimsenmiştir. Ancak, Berberoğlu vd. (2009) tarafından yapılan araştırmada, öğretim programlarında öngörülen becerilerin öğrencilere yeterince kazandırılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer eleştiriler, basın yayın kuruluşlarında da sıkça yer almaktadır. Bu durum, programlarda öngörülen yapılandırmacı yaklaşım ve öğrenci merkezli eğitimin sınıflarda öğretmenler tarafından yeterince uygulanmadığını gösterebilir. Çünkü, 8. Sınıf ve 12. Sınıf sonunda yapılan sınavların öğretmen, öğrenci ve velileri, sınav başarısını arttırmaya yönelttiği ve programda öngörülenin aksine eğitim etkinliklerinin sınavlara odaklanmasına neden olduğu söylenebilir. Millî Eğitim Bakanlığı'nun ders denetimini kaldırma yönündeki girişimlerinin de öğretmenlerin programı uygulama motivasyonlarını azalttığı; bunun yeri-

ne daha kolay olan sözel anlatım ve test çözüme ağırlıklı dersleri işlemelerine neden olduğu söylenebilir. Milli Eğitim Bakanlığı, öğrenci, öğretmen ve veliler üzerindeki sınav baskısını azaltmak için 2013 yılında ‘Seviye Belirleme Sınavını’ (SBS) kaldırarak, ‘ortak sınav’ uygulamasına geçmiştir. Ortak sınav uygulaması, başlangıç için hayli umut verici görünmektedir. Ancak, uzun dönemde başarılı olup olamayacağı önümüzdeki yıllarda anlaşılacaktır.

Bununla birlikte tek tip kıyafet giyme, sabah asker gibi sıra olma ve öğrenci andı okuma, zil sesine göre derse girip çıkma vb. uygulamalar yavaş yavaş terk edilerek, şekil olarak öğrencileri biçimlendiren modern toplumdaki kalma fabrika ve asker örgütlerine benzer bireyleri tek tipleştiren uygulamaların azaltıldığı söylenebilir.

1990 yılından sonra değişen şartlara ve yeni gereksinimlere göre örgütsel dönüşümlerin yapılmaya ve sürekli öğrenme kültürünün yerleştirilmeye çalışılması ile bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin eğitimde daha çok kullanılmaya başlandığı söylenebilir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin Postmodern toplumun vazgeçilmez unsurlarından biri olarak görülmesi nedeniyle; özellikle ‘Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri’ (MEBBİS), ‘Doküman Yönetim Sistemi’ (DYS), e-okul, ‘Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi’ (FATİH) projesi, bu alanda atılan önemli adımlar olarak değerlendirilebilir.

Eğitimde sanat ve estetiğe daha çok önem verildiği görülmektedir. Fabrika, askeriye ya da cezaevi görünümüne binalar yerine estetik görünümlü, kültürel değerlere vurgu yapan, bölgesel iklim özelliklerine ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun mimari projeler kullanılmaya başlanmıştır. Okullar hayat olsun projesi ile okullar hem fiziki donanım olarak güçlendirilip, çevre düzenlemesi ile güzelleştirilmeye çalışılmakta hem de çevrenin kullanımına açılmaktadır. Okul temizliği ve sağlığına daha çok önem verilmekte, seçmeli derler ile sanat ve estetik eğitimine daha çok ağırlık verilmektedir.

Örgütsel hedefleri gerçekleştirmek için salt rasyonel karar almak ve uygulamalar yapmak yerine, örgüt içinde çalışanların duygu, düşünce ve hislerine daha çok önem verildiği, okul yaşantısının öğretmenler ve öğrenciler için anlamlı hale getirmeye çalışıldığı söylenebilir. Sendikaya üye olma hakkı verilmesi, memurun lehine izin hakkının genişletilmesi, öğretmenlerin okutacakları derslerin gün ve saatlerinin belirlenmesinde öğretmenlerin mazeretlerinin dikkate alınması, okul yöneticilerinin seçiminde öğretmen temsilcilerinin de puan vererek değerlendirmeye katılması, yöneticilerden giderek daha çok liderlik davranışlarının beklenmesi içten denetim anlayışının benimsenmesi, olumlu gelişmeler olarak değerlendirilebilir.

Postmodern anlayışın yukarıda açıklandığı üzere eğitim sisteminde yapılan değişimler üzerine etkileri vardır. Bu nedenle Modernizmin sağlamış olduğu kazanımları tümünden reddetmeden Postmodern anlayışın önerilerini de göz önüne alarak, örgüt ve yönetim uygulamalarını geliştirmeye çalışmak daha doğru bir yaklaşım olabilir. Yukarıda belirtilen ve daha çok mevzuat değişikliklerini içeren anlayış değişikliği, tüm kademelerde bulunan personel tarafından özümseyip, uygulamaya aktarıl-

◆ İzzet Özdemir

dığı ölçüde eğitim sistemine yansması daha etkili olabilecektir. Modern anlayışın eksik bıraktığı alanlar tamamlanarak, insan ögesinin sisteme kattığı değer artmasıyla birlikte okul yaşantısı, hem öğretmenler hem de öğrenciler için daha anlamlı hale getirilebilecektir. Bu amaçla eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına okul yönetimi, yönetim kuramları, örgütsel değişme, Türk Eğitim Sistemi vb. derslerde eğitim sistemindeki değişim çalışmaları ve bu değişimleri etkileyen fikir hareketleri öğretilabilir. Yönetici ve öğretmenler için düzenlenen hizmetiçi eğitim çalışmalarında bu konulara yer verilebilir. Postmodern etkilerin görüldüğü eğitim sisteminde yapılan mevzuat değişikliklerinin her kademedeki eğitim çalışanı tarafından ne kadar özüm-senip uygulamaya aktarıldığı araştırılabilir.

Kaynakça

- AKPINAR, Burhan; ÇAKMAK, Zafer; KARA, Cihan (2010). "Postmodernizmin İlköğretim 6. Ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yansımaları", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 20, S. 2, ss. 137-160.
- ASLANARGUN, Engin (2007). "Modern Eğitim Yönetimi Anlayışına Yönelik Eleştiriler ve Postmodern Eğitim Yönetimi", *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Bahar 2007, S. 50, ss. 195-212.
- ASLAN, Seyfettin; YILMAZ, Abdullah (2001). "Modernizme Bir Başkaldırı Projesi Olarak Postmodernizm", *Cumhuriyet Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C. 2, S. 2, ss. 93-108.
- AYDIN, Ayhan, SARIER, Yılmaz ve UYSAL, Şengün (2013). "Okul Müdürlerinin Liderlik Stillerinin Öğretmenlerin Örgütsel bağlılığına ve İş Doyumuna Etkisi" *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, S. 13 (2), 795 – 811.
- AYDIN, Hasan (2006). "Eleştirel Aklın Işığında Postmodernizm, Temel Dayanakları ve Eğitim Felsefesi", *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, C. 1, S. 1, ss. 27-48 (2006 INASED)
- BERBEROĞLU, G., ARIKAN, S., DEMİRTAŞLI, N., GÜZEL, Ç.İ. ve TUNCER, Ç.Ö. (2009). "İlköğretim 1.-5. Sınıflar Arasındaki Öğretim Programlarının Kapsam ve Öğrenme Çıktıları Açısından Değerlendirilmesi", *Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama*, Ocak Şubat, 9-47.
- BURSALIOĞLU, Ziya (1994). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*, Pegem Yayınları, Ankara.
- BURSALIOĞLU, Ziya (1997). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama*, Pegem Yayınları, Ankara.
- BOBOC, Marius (2012). "The Postmodern Curriculum İn A Modern Classroom", *International Journal Of Education*, V. 4, N. 1, ss.142-152. (ISSN 1948-5476)
- CANSIZ AKTAŞ, Meral (2014). "Nitel Veri Toplama Araçları", Mustafa METİN (Ed.), *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (ss. 337-371).
- ÇELİK, Vehbi (1997). "Eğitim Yönetiminde Kurumsal Gelişmeler", *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Yıl 3, Kış 2007, S. 1, ss. 31-43.

- DRUCKER, Peter F. **Gelecek İçin Yönetim**, Fikret Üçcan (Çev.). Minpa Y, Ankara.
- DÜNDAR, Selma (2013). “Aristokrasiye Eğitimsel Bir Bakış: Postmodernizmde Eşitsizliğin Dönüşümü”, **Millî Eğitim**, S. 200, ss. 140-158. (ISSN-1302-5600)
- ERDEM, Ali R. ve SARP KAYA, Ruhi (2011). “Postmodernizmin Eğitim Denetimine Uygulanabilirliği”, **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Yıl 3, Bahar 2011, S. 4, ss. 73-85. (ISSN 1309-1387)
- HAGHĠGHAT, Roghiyeh; SAJJADĠ, Sayyed M.; NAEİNĠ, Mohsen I. (2013). “Postmodernism Social Ethical Education: Explanation And Critic”, **Journal Of Education And Practice**, Vol 4, No 16, ss. 1-11. (ISSN 2222-1735)
- HUMRAH, Saied Z. ve BAZGHANDĠ, Parvin (2012). “Comparative Analysis Of Postmodern Design For Information Technology In Education In Relation To Modernism”, **Journal Of Social Sciences**, V. 8, N. 3, ss. 325-331.
- HARVEY, David (1997). **Postmodernliğin Durumu**, Sungur Savran (Çev.). Metis Yayınları, İstanbul.
- İLGAR, Lütfü (1996). **Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi**, Beta Yayınları, İstanbul.
- JACKSON, Liz (2007). “Nietzsche And The Paradox Of Postmodern Education”, **Philosophical Studies In Education**, Vol 38, ss. 51-59.
- JACOBS, Karen D. ve KRİTSONİS, William A. (2006). “National Strategies For Implementing Postmodern Thinking For Improving Secondary Education In Public Education In The United States Of Amerika”, **National Forum Of Educational Administration And Supervision Journal**, Vol 23, No 4, ss.1-10.
- KLAGES, Mary (2011). “Postmodernism”, Yayın tarihi, 06 Eylül 2011
<http://mrsapp.files.wordpress.com/2011/09/postmodernism-klages.pdf>
- LAMİCHHANE, Shreeram P. ve WAGLEY, Mana P. (2008). “Post-modernism And Nepal’s Education”, **Journal Of Education And Research**, V 1, N 1, ss. 9-12.
- LEİCESTER, Mal (2000). “Post – Postmodernism And Continuing Education”, **International Journal Of Education**, Vol 19, No 1, ss. 73-81.
- LYOTARD, Jean François (1997). **Postmodern Durum**. Ahmet Çiğdem (Çev.). Vadi Yayınları, Ankara.
- MCKAY, Alexander (1994). “The Implications Of Postmodernism For Moral Education”, **McGill Journal Of Education**, Vol 29, No 1, ss. 31-44.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI (2012). **Millî Eğitim İstatistikleri**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI (2005). **İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım El Kitabı**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- RORTY, Richard (1995). **Olumsuzluk, İroni ve Dayanışma**, M. Küçük ve A. Türker (Çev.). Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- RUST, Val D. (1991). “Postmodernism And Its Comparative Education Implications”, **Comparative Education Review**, Vol 35, No 4, ss. 610-626.

◆ İzzet Özdemir

- SEMERCİ, Nuriye ve YELKEN, Tuğba Y. (2010). "İlköğretim Programlarındaki Temel Ortak Becerilere İlişkin Öğretmen Görüşleri", **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları**, 47-54.
- SENGE, Peter M. (1998). **Beşinci Disiplin**, Ayşegül İldeniz, Ahmet Doğukan (Çev.). Yapı Kredi Yayınları, Altan Matbaacılık, İstanbul.
- SLATTERY, Patrick (1995). "A Postmodern Vision Of Time and Learning: A Response To The National Education Commission Report Prisoners Of Time", **Harvard Educational Review**, Winter 1995, Vol 65, No 4, ss. 612-633.
- STINSON, David W. ve BULLOCK, Erica (2012). "Transitioning Into Contempirong Theory: Critical Postmodern Thepry İn Mathematics Educational Research", L.R. VanZoest, J.J. Lo, J.L. Kratky (Ed.). **Proceeding Of The 34th Annual Meeting Of The North American Chapter Of The İnternational Group For The Psychology Of Mathematics Education**, (ss.1163 – 1169). Western Michigan University Publications, Kalamazoo, MI.
- ŞAŞAN, Hasan H. (2002). "Yapılandırmacı Öğrenme", **Yaşadıkça Eğitim**, S. 74, N. 75, ss. 49-52.
- ŞİMŞEK, Hasan (1997). "Pozitivizm Ötesi Paradigmatik Dönüşüm ve Eğitim Yönetiminde Kuram ve Uygulamada Yeni Yaklaşımlar", **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, Yıl 3, Kış 1997, S. 1, ss. 97-109.
- ŞİŞMAN, Mehmet (1996). "Postmodernizm Tartışmaları ve Örgüt Kuramındaki Yansımaları", **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, S. 3, ss. 451-464.
- ŞİŞMAN, M. ve TURAN, S. (2005). "Eğitim ve Okul Yönetimi", Yüksel ÖZDEN (Ed.), **Eğitim ve Okul Yöneticiliği**, (ss.99-145).
- TEZCAN, Mahmut (1993). "Postmodernizm ve Eğitim", **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, C. 26, S. 1, ss. 39-50.
- UĞURLU, Celal T. ve ÜSTÜNER, Mehmet (2011). "Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık Düzeylerine Yöneticilerin Etik Liderlik ve Örgütsel Adalet Davranışlarının Etkisi", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim fakültesi dergisi**, S. 41, 434 – 448.
- WILLİAMS, Monica G. (2008). "National Focus On Postmodernism İn Higher Education", **Focus On Colleges Universities, And Schools**, V.2, N.1, ss.1-4.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2006). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayınları, Ankara.
- YILMAZ, Kaya (2013). "Postmodernist Tarih Yaklaşımı: Postmodernizmin Tarih Eğitimi İçin Doğurguları", **Pamukkale Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi**, Temmuz 2013/II, S. 34, ss. 197-209.
- YÖRÜK, Sinan ve SAĞBAN, Şöhret (2012). "Okul Müdürlerinin Kültürel Liderlik Rollerinin Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık Düzeyine Etkisi", **İnternational Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish OrTurkic**, Volume 7, No 3, 2795 – 2813.

İNCELENEN MEVZUAT LİSTESİ

Resmi Gazete	Tarih	Sayı	Mevzuatın Adı
a	24.06.1973	14574	Milli Eğitim Temel Kanunu (Değ. 16.06.1983-2842)
b	14.09.2011	28084	652 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname
c	18.11.2012	28471	Milli Eğitim Bakanlığı İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliği
d	24.05.2014	29009	Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı İle Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yön.
e	02.04.1993	21540	Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurumlara Ait Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği
f	14.02.2007	26434	5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu
g	04.08.2013	28758	MEB - Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Görevlendirmelerine İlişkin Yönetmelik
h	06.05.2010	27573	MEB- Öğretmenlerinin Atama ve Yer Değiştirme Y.
ı	24.12.2003	25326	5018 Sayılı Kamu Maliye Yönetimi ve Kontrol Kan.
i	29.07.2014 07.09.2013	29072 28758	MEB-Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönet. MEB-Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği
j	26.05.2003	26179	Kamu İdareleri Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
k	09.02.2012	28199	MEB-Okul Aile Birliği Yönetmeliği
l	11.04.2012	28261	6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
m	09.07.2009	27283	Özürlü Bireylere Uygulanacak Destek Eğitim Prog. ve Eğitim Giderlerinin Karşılmasına Dair Yönetmelik
n	05.07.2014	29051	MEB – Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği
o	08.10.2013	28789	MEB-İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
p	27.11.2012	24460	Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Öğrencilerinin Kılık ve Kıyafetlerine Dair Yönetmelik
r	25.06.2001	24460	4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu
Tebliğler Dergisi	Tarih	Sayı	Mevzuatın Adı
a	Ocak 2000	2508	Okul Müdürleri Görev Tanımları
b	Kasım 1999	2506	MEB-Toplam Kalite Yönetimi Uygulama Yönergesi
c	Eylül 2004	2564	MEB-Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Yöner.
d	Ağustos 2003	2551	MEB-Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Planlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge
e	Eylül 2003	2552	İlköğretimde Yönelme Yönergesi

THE REFLECTIONS OF POSTMODERN MIND IN THE SYSTEM OF EDUCATION IN TURKEY

İzzet ÖZDEMİR*

Abstract

Significant changes have been taking place in the structure and functioning of the education system in our country in recent years. It can also be said that postmodernism is one of the intellectual movements affecting the movement of change. The purpose of the study is to determine a reflection of post-modern mind on the changes in the education system in Turkey. The study is in qualitative character as a model, and in terms of the data collection techniques it has document examining patterns. In this study generally, in general education after the 1990s, changes can not be made in the overall goals of education and objectives of the schools, however, it is concluded that the reflections of the postmodern understanding have been observed on some changes of the structure, processes and mood of educational organizations. Reduction of the hierarchy, decentralization, transfer of authority to lower levels, greater involvement of employees in management, the state of regarding the diversity as richness, the intense efforts to provide the benefits of education for the disadvantaged groups, the constructivist approach that is based on teaching programs, the mind of one typifying the students is renounced but adoption of the understanding of educating individuals that gained skills such as critical thinking, creative thinking and communication skills; attempting to embedding a culture of continuous learning, the use of computer and internet technology in education, giving more emphasis on art and aesthetics are some of these effects.

Keywords: Modernism, postmodernism, educational administration

* Chief Of Education Inspectors - Antalya
Doctoral Student – University Of Akdeniz, Educational Administration and Supervision